

הרבי יובל שרלו¹
ראש ישיבת פתח תקווה

חסד נוערים

האירוסין הנהוגים בימינו אינם האירוסין של ימי המקרא והמשנה.

בימי קדם היה פער זמני של ממש בין האירוסין לבין הנישואין. האירוסין ההלכתיים הם מה שמכונה בלשון המשנה "קידושין", ולכך התכוונה המשנה בתחילת מסכת קידושין באומרים "האישה נקנית בשלושה דרכים". קשר האירוסין מתואר בתורה שבכתב ונידונו בתורה שכבעל פה: המארס היה "קונה" את אrosisתו באתה שלוש הדרכים (בימים מאוחרים יותר והתקדו האירוסין בדרך הנכף בלבד), והוא הייתה הופכת לאrosisתו. ברם, בני הזוג לא היו חיים ביחד, ולרוב לא היו מקיימים יחסי אישות גם אם נתקדשה הנערה בbijah. לccoli עולם, אروس אסור באrosisתו עד לנישואין הגמורים, ונחלקו חכמים רק בשאלת האם איסור זה הוא מדאורייתא או מדרבנן (היל' אישות י, א). על אף שיוחודה הנערה לאروس ונאסרה על העולם כולה, הם לא הותרו האחד לשני.

לאחר תקופה זמן מסוימת - לרוב שנה - היו בני הזוג עוברים לחיות חיי אישות מלאים, ומקימים משפחה במובן המלא של המילה. מעבר זה הוא הנישואין, שאף שנחלקו חכמים כיצד בדיקת הוא מבוצע, ואף נוצרו מנהגים שונים בתולדות האומה למעבר זה - הרי שלא נחלק על אופיו המהותי נישואין הם המ עבר לחיים ממשיים. מה טיב חלוקת ההתקשרות ההדדית לשני חלקים? מה מלמדת אותנו התורה בהקדמת האירוסין לנישואין?

חומרת הסקילה על החנק מבטאת יותר מכל את הייחוד שבקשר האירוסין, ואת העובדה כי מדובר בבחינה מסוימת שבה האירוסין הם ברמה גבוהה יותר מהניסיאין.

ה'אירוסין' של ימינו

קודם שנכוא בשעריו עמוק האירוסין, נאמר דבר מה על חשיבות היחסוק בסוגיה זו גם כיים. מימוש האירוסין והניסיואין געשה בימינו בצורה שונה. אף אלו מקדים מושג מופשט - לא ניתן להביעה במילים. אלו יכולים לעקב אחרי הצד המשפטי של היוזרותה, ואף זאת באופן חלקי בלבד (כיוון שקשה מאוד להגדיר את הצד המשפטי של המעבר מAIROSIN לניסיואין, וראו להלן), אך אין אלו יכולים להגדירה. מדובר בנסיבות העצמיות הקשורות בין בני הזוג, בברית שכרכו להיות כאחד, בהלומות הלב ההזדית ובഫיכתם לישות אחת הבונה את הבית.

דבר הנוגע לזוג עצמו. הברכה עוסקת בקדושת דיני העיריות, באיסור האירוסות ובהתר לשאת נשים על ידי חופה וקידושין. היא דומה יותר לברכת המצוות מאשר לברכת השמחה, ויש אכן פוסקים רבים - ובראשם הרמב"ם - שהתייחסו אליה כאל ברכת המצוות (ולי' אישות ג, כט).

ברם, בימינו אין תובעים מבני הזוג להיפרד למשך כשנה האחד מהשני. אלו ממשיכים מיד ל nisiopian. nisiopian הנהוגים בימינו הם העמידה תחת החופה, שבע הרבלות והכניסה לחדר הייחוד למנהיג האשכנזים, או הכנסתה לבית למנהיג הספרדים. בין כך ובין כך, בודאי שאין מדובר בתקופה ארוכה של התרחקות האחד מהשני. בין האירוסין לבין nisiopian מפסקה קצרה, בה אלו קוראים את הכתובה. הפסקה זו נועדה כדי להבחן הבחנה כלשהי בין האירוסין ל nisiopian. קריית הכתובה בנפרד על כל מרכיב של nisiopian - האם הוא קיים כבר בעת האירוסין, והעובדת כי חלק מהמרכיבים אינם משתמשים בעת האירוסין מלמדת על חולשת קשר זה עד בוא היום המאושר של nisiopian.

ברם, סבירו זו היא סברת טעות, ונitin ללמידה על כך מקורות רבים. אחד היסודות העיקריים על עומק הקשר שבין בני זוג מאירוסים נלמד דוקא מדיני העונשין: בעוד שדין איש שונתה הוא חנק, הרי אישה שונתה - דין בסקליה.

בין AIROSIN ל nisiopian

מערכת הקשרים בין בעל ואישה בנויה בין שני מוקדים.

מוקד אחד בלתי-ניתן לתפישה ולהגדלה. זהה הדבקות בין השניים, שמשמעותו היה מושג מופשט - לא ניתן להביעה במילים. אלו יכולים לעקב אחרי הצד המשפטי של היוזרותה, ואף זאת באופן חלקי בלבד (כיוון שקשה מאוד להגדיר את הצד המשפטי של המעבר מAIROSIN ל nisiopian, וראו להלן), אך אין אלו יכולים להגדירה. מדובר בנסיבות העצמיות הקשורות בין בני הזוג, בברית שכרכו להיות כאחד, בהלומות הלב ההזדית וב₣יכתם לישות אחת הבונה את הבית.

מוקד שני של מערכת הקשרים בין האיש לאשתו הוא המשמעות המعيشית של קשר זה. חי nisiopian מרכיבים גם מפרטים הלכתיים רבים, שאופיים הוא אופי משפטי. ההלכה עוסקת בפירוט רב בפרטים הדיניים של nisiopian: היא מודדת מה מתרחש בעת האירוסין וקובעת מה חסר עוד עד בוא עת nisiopian. משמעויות הלכתיות אלה נוגעות לאיסור האروس בקרובות אירוסתו, להיטמות כהן לאירוסתו, להובות שונות מדאורית ואידורבן, לקיומה של כתובה, להפרת נזריה, לירושתה ולעוד עניינים רבים.

дин הלכתי מפורט זה עשוי להעלות את הסברא המוטעית, כאשר היחס בין האירוסין ל nisiopian הוא כיחס שבין דבר חלקי לדבר השלם - האירוסין הם 'חצץ' nisiopian, והתהליך הוא תהליך של התוחקות הקשר בין בני הזוג. על כן, לגביה זו, יש לדון בנפרד על כל מרכיב של nisiopian - האם הוא קיים כבר בעת האירוסין, והעובדת כי חלק מהמרכיבים אינם משתמשים בעת האירוסין מלמדת על חולשת קשר זה עד בוא היום המאושר של nisiopian.

סבירו זו היא סברת טעות, ונitin ללמידה על כך מקורות רבים. אחד היסודות העיקריים על עומק הקשר שבין בני זוג מאירוסים נלמד דוקא מדיני העונשין: בעוד שדין איש שונתה הוא חנק, הרי אישה שונתה - דין בסקליה.

העלילאית של האירוסין, ובני הזוג אינם הולכים במדבר הארץ לא זרועה. ביום, איננו רוכשים לעצמנו את היתרונות שהאירוסין אמרים לייצור!

עובדת זו עשויה להטיל אוור חדש על מנהג האירוסין הרוחה בימינו, ועל חילוף שמו מיתנאים' לאירוסין'. שינוי השם מעיד על תהליך מבורך שהתחולל ב齊יבור שומרי התורה והמצוות. אף שאין מדובר באירוסין ההלכתיים כי אם בהסכם ממוני בלבד, מוצאים עצם בני הזוג קשוריהם האחד בשני בקשר מסוים. יש הרבה מכתבים שקשר זה עלול לייצור, ועל בני הזוג להזיהר שלא ליפול במכשוליהם אלו. בטעות סוברים לעתים כי לאחר האירוסין מותרים דברים בתחום האיסורים בין בני הזוג - ולא היא. למללה מכך; לא-מעט מפסיקי דורנו אף כתבו כי דווקא לאחר האירוסין יש להזיהר יותר, בשל הטעות העוללה לדיגרם עצם השימוש במונח 'אירוסין'. השימוש המטהה מבחינה הלכתית במונח 'אירוסין' מחייב את בני הזוג לגזר גדר של ממש, כדי שלא להתדרדר למקום שימנע את הגעתם לחופה כשם טהורים וקדושים. ברם, بد בבד עם המאבק בטעות זו ועם החובה להקפיד על דיני 'אבן העוז' לאחר האירוסין כמו גם לפניהם, מתחולל תהליך נכוון של אירוסין, ובני הזוג נהגים האחד עם השני כמאורים הלכתיים - על אף שאין זה כך מבחינה האמיתית. אנו העתקנו את תקופת האירוסין ההלכתיים ממוקמה, והעבירנו אותה לתקופה שקדמה לה, וכך אנו מתברכים מפירותיה על אף העובדה שאין לאירוסין' אלא משמעות הלכתית של ממש.

מי הדריכה הרואה לבני זוג מאורים בימינו? מנין יכולם הם לשאוב את מערכת הקשרים הרואיה ביניהם? מה טיבו של עולם מיוחד זה, בו נרכמת ראשיתה של הברית ביןיהם אך אין לו ממשימות מדאוריתית ומדרבנן כאחד?

הדרך הרואיה להתמודד עם שאלות אלו היא להמשיך ולגבור מתקופת האירוסין המקראית והאגדיות אל תקופת האירוסין הנהוגה בימינו. מובן שגוזרת שווה מלאה כלל אינה אפשרית, שהרי כמעט כל ההשלכות ההלכתיות שצינו לעיל אין נזירות בין בני זוג מאורים בימינו; ברם, הקשר הנפשי העקרוני מהוות מקור של ממש להתמודדות עם שאלת זו. לפיכך, אנו מבקשים לצוד בעקבות כתבי הקודש שלנו, להקใช' ממשימות האירוסין בימי המקרא על תקופת האירוסין של ימינו, ומהם

אינו משתנה כלל לאחר האירוסין. שום קשר איסורי לא נרשם בין הבתר לחזרה. מקורו של מנהג האירוסין' נערץ בכלל בעולם דין הממוןות - אלו הם ה'יתנאים' שהוו ערכיים בין המשפחות השונות, שבهم התחייבו המחוות מתחייבויות מוניות להעמדות החופפת, והבטיחו ערבות מוניות על התחייבויות אלה. בנסיבות שונות נטו ליחס חשיבות עליאית למוחייבות זו, ויש מקומות שנגנו שלא להפר את ברית ה'יתנאים' בשום דרך, בשל התיחסות אליה כחמורה יותר מהאירוסין והניסיונו עצם. סיבת הדברים נובעת מדייני התורה: התורה מלמדת כי קיימת דרך להפר ברית נישואין - הגט, ומפרטת בפרשת כי-חצא כיצד כותבים את הגט וכי-צד נותנים אותו. לעומת זאת, התורה אינה מותה דרך להפר התחייבות מונית, והציווי "יהין צדק יהיה לכם" (ויקרא י"ט, לו) - שנתבאר בלשון הכם כחובה לעמוד בדיון, "שיהיא חן שלך ולאו שלך צדק" (כ"ג מ"ע"א) - הוא חובה מוחלטת, שאין דרך להתחחש לה. ביטוי ספרותי לנישה זו נתן שי"ע עגנון, כשביסס את הטרגדיה של תחילתה על הפרת ברית אירוסין על ידי אביה של תhilah בשעה שחשף כי חתנו נתפס לחסידות. מכל מקום, ה'יתנאים' שיכים בתחום דיני הממוןות בקשרים שבין המחוות, ואין להם דבר עם הקשר שבין החתן והכללה.

מנוג זה שנגנו בו מעלה שאלת רעיוןית והתנהגותית קשה. התורה ציוותה על אירוסין, ובאה התורה שבבעל-פה וקבעה תקופת זמן שבו בני זוג מאורים האחד לשני. מתבונאה עליה כי נודעת חשיבות מרובה לתקופת חסן הנערים, והוא ממשילה תקופה זו לימים בהם הולכים בני הזוג במדבר הארץ לא זרועה, ונאמנות מוחלטת שוררת בינם. כיצד אנו מתרים לעצמנו להחמיר את משמעותות התקופה המוחודה זו?

אםنم, מבחינה פורמלית אנו מקיימים את מצות האירוסין, שהרי החתן מוסר בטבעת לכלה ואומר לה "הרוי את מקדשת לי". מעבר לכך, אין דין מהחייב אורך מסויים של אירוסין, ואף שנגנו שארכם יהיה רב - אין איסור של ממש בקייזור שאנו נוהגים בו. על כן, לא ניתן לטעון לנוגנו כי אנו פוגעים בהיבט ההלכתי המעשי של האירוסין; ברם, במנגנו היות אין אנו מתברכים מחשיבות התקופה

שני סוגים של אנשים הופכים את המדבר למושבם. ראשון שבhem הוא פליטי החברה, אשר נאלצים לברוח אל ארץ גוירה, וחלקם הופכים לשוטי מדבר המזונבים בקצה היישוב. שני שבhem הוא אלו אשר מבקשים במדבר את מקום ההתבודדות הנפשית, מקום שניתן להגיע בו לרמות גבהות הרבה יותר מהרמה שניתן להגיא עלייה במקומות החיים הסואניים שכישוב. כאלו הם בני הזוג החליכים מאורסים במדבר. הם אינם חיים עדין במקום היישוב, והם מבקשים במדבר את עולם הרוחני והפנימי. בני זוג מאורסים מתחילה את דרכם בקשר שאין מבטיח שם חמורה על הנאמנות ההדידות, ואין בו דבר מהקטוב המשעי של החיים. זהו ארץ לא ורעה, שאין בה דגן, תירש ו匝חר היכולים להיות כמתנה חיים.

אהבה ומחוייבות

עליל צינו כי חי הנישואין כוללים בתוכם מהות כללית של הנישואין מחוץ גיסא, ופירוט מעשי מайдך גיסא. על רקע דימי האירוסין להליכה במדבר, ניתן להעמיק בסודות אלה.

הקובט הרוחני העליון של הנישואין בא לידי ביטוי בכתביו הקודש האלקיים בדרכים רבות. בראש ובראשונה מתארת התורה את עצם קיומו - "על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו, ודבק באשתו והוא לבשר אחד" (בראשית ב, כד). לאחר מכן נקבעת התורה בלשונות שונות כדי לתאר את מהותו של קוטב זה. בשעה שבאה רבקה לאוהל יצחק, נאמר: "ויביאה יצחק האוהלה שרה אמו, ויקח את רבקה ותהי לו לאישה ויאתבה, וינחם יצחק אחרי אמו" (בראשית כ"ה, ט). לשונות של אהבה בין איש ואשתו מצויים הרבה בפסוקי המקרא. בדרך כלל מזכרת אהבת האיש לאשתו, ורק באשותו אחד - ביחס למיכל (שמואל א י"ת, כ) - מזכרת אהבת האשה לבעה, אם כי כמובן היא הייתה קיימת במרקמים רבים. שפה זו, של קשר נפשי-רוחני, בא לידי שימושו של המדבר בתקודתנו מצטיירת בשני היבטים. ההיבט הראשון טמון בהגדה השוללת של המדבר - מה שלא נמצא בו. המדבר הוא ארץ לא ורעה. מתישבים אינם מצויים בו את מקומם. בדרך כלל הוא מהוות מקום נזדים לרוב בני האדם, וכך אכן אמר משורר ספר תהילים: "תעו במדבר בישימון ذר, עיר מושב לא מצאו. רעים גם צמאים, נפשם בהם תעתט. ויצעקו אל ה' בצד להם, ממזוקותיהם יצילם" (תהילים ק"ז, ד).

לימוד גם מהי הזרוכה הרואה לבני הזוג בבניין עולמים. את סוגיות ההכנה לנישואין על ידי מדריך החתנים ומדריכת הכלות נותר מחוץ לדיוונו, ונניה מקום לטוביים יותר להתגורר בו. אנו נעסוק רק בטיב הקשר שבין בני הזוג עצם.

הairosson כהליכה במדבר

בנאי ישראל נקרו לשונות דימי רבים. כל אימת שביקשו לבאר דבר מה לאומה - לא הגדרו בו בהגדות פילוסופיות, אלא ציירו אותו בציור ובדמיון. הרב גנזיר ציל למד שזו תכונת המיחודת של התכונה הهمשלית של התורה, שהיא מדברת אל בני האדם בלשון משלים ואמורות קצרות.

בשעה שבא הנביא לדמות את האירוסין, אמר:
קלך זכראת באוני ירושלם לאמור – כה אמר ה', זכרתי לך חסך געריה, אהבת פלולתיך, לכתך אחריו פמבדר הארץ לא ורעה.
 (ירמיהו ב, ב)

גם הנביא הושע דימה את האירוסין להליכה במדבר:
לבן הנה אנכי מפתחה וחלכתה המדבר ודררתי על לבה. ונתמי לה את ברמיה משם ואות עמק עכוור לפתח תקעה, וענתה שפה בימי געריה וביום עלטה הארץ מצרים.
 (הושע ב, ט-ז)

מהו טוב הדימי להליכה במדבר, כפי שעולה מדברי הנביאים?
 דמותו של המדבר בתקודתנו מצטיירת בשני היבטים. ההיבט הראשון טמון בהגדה השוללת של המדבר - מה שלא נמצא בו. המדבר הוא ארץ לא ורעה. מתישבים אינם מצויים בו את מקומם. בדרך כלל הוא מהוות מקום נזדים לרוב בני האדם, וכך אכן אמר משורר ספר תהילים: "תעו במדבר בישימון ذר, עיר מושב לא מצאו. רעים גם צמאים, נפשם בהם תעתט. ויצעקו אל ה' בצד להם, ממזוקותיהם יצילם" (תהילים ק"ז, ד).

כללים אלה בלבד, ואינם נערכים לימי סגריר - יופתעו כשבתוֹה הסערה ועננים יכסו
חליקת את פני שמי הקשורים שביניהם. או אן, לא יהיו בידם הכלים להתמודד עם
כך. לעומת זאת, בני זוג היודעים כי כל חייהם ינעו בין הכתובים, ויהיו ימים כאלה
ימים כאלה, ידעו למצות את ההיחוד בכל דרך שבה יחיו, ולא יקרסו בשעה שלא
הכל יהיה זורר כבויים שמחת לבם.

מסיבה זו, באה הتورה שבעל-פה וניסחה את הכללים המשפטיים של הנישואין, למען ידעו בניו how את הדרך בה ילכו בשעה קשה זו. מאוחר יותר הוסיף שמעון בן שטח אף את הכתובת (שנת ז' ע"ב), שבאפן עקרוני היא סנקציה כללית נגד הבעל המבקש לפרק את המשפחה. גם הכתובת היא לא יותר מקבאים זמניים - אין ההלכה מעונינת כי לאורך זמן יהיה הקשר בין בני זוג מבוסס על הכתובת. ההלכה תובעת את קיום הכתובת כדי שלא יהיה פירוק הנישואין כל בעני אדם (יבמות פט ע"א). זו גם הסיבה הרוחנית, הנפשית-הפנימית, בעיטה מקרים את הכתובת תחת החופה (מעבר לצורך בהפסקה בין האירוסין לבין הנישואין, שהובא לעיל). קריית הכתובת מלמדת את בניו how ב�� קשייהם מבוססים גם על שיח של חובות.

לעולם, הסדר הרاري הוא מן האהבה אל המציגות המשפטית. יסוד הקשר בין בני הזוג הוא הקוטב הנפשי, ואחריתו הוא הרגליים הנטראות במשפט. אין דבר המבטא יותר עובדה זו מאשר הסדר של העמדת בית בישראל: אנו פוחחים באירוסין ההלכתיים, ומלמדים את בני הזוג את המבנה הנוכחי. הבית מיוסד באידיאלי הקדושה שבבו, ושם יורד אל המציגות המעשית. נושא הברכה מדגיש את היסוד האלוקי שבקשר - היא עוסקת בצווי, באיסור ובקדושה. התיחסות הנبوאית לאירוסין מדגישה את הנאמנות ואת הבירית שבין בני הזוג. כך מצטרפים הקדושה האלוקית להקשר הנשימי בין בני הזוג, והופכים הכל לאחד.

במקום אחר כתבו כי היחסים בין יעקב לבין שנייה יכולים לבטא היטב את ההכפלות המיווחת של חי הנישואין. נישואיו של יעקב עם לאה לא היו מובוסים על אהבה. התורה מעידה "וירא ה' כי שנואה לאה" (בראשית כ"ש, לא), ואף שנראה שיש לצמצם את עצמת הביתוי ולראות בו ביתוי יחס ולא ביתוי מוחלט - אין להתעלם מהשימוש בו. על פי האגדה, לאה העדיפה להינשא ליעקב נישואין 'עסקה'

מן העבר השני עומדת מערכת קשרים שונה לחולותין. האיש והאישה מקימים בית בישראל, שהוא עצם מתרטט למשמעות רבות. לעיל ציינו את המשמעות ההלכתית ואת הגדרים המשפטיים הנוצרים בשעה שמדובר בבית בישראל, אולם לא רק אלה קיימים בו. נבואת הווע מצינית גם את נתינת הדגן, התירוש והיצחד כחלק בלתי-נפרד מחיי הנישואין:

וליה לא ידע כי אני נתתי לה מנגן ותתיירוץ וכי עזר וכסף הרפני
לה, וזה עשו לבעל. (חושע ב, כ)

והיה ביום ההוא אענה, נאם ה', אענה את השמים וهم יענו את הארץ.
והארץ תענה את הרган ואת תתרוש ואת תיצח, וهم יענו את ירושאל.
(הרשע ב, כג-כד)

마וחר יותר נוספו למערכת הקשרים שבין האיש ואשתו הילדים, והם מכניםים מימד נוסף לחיה הוגה.

התורה שבעל-פה ביטאה מערכת קשרים זו במסכת כתובות. כל הלומד מסכת כתובות מתרשם כי היחס בין האיש לאשתו הואicus של עסקה. המשניות השונות דנות במחוייבותם שבניהם, בסנקציות הננקטו בשעה שהותם אלה אין ממולאות ובדרךם המשפטיות שבן ניתן לחייב את ההתנהגויות הראויות. זהו לשון משפטית. ולא לשונם של אוניברסיטאות.

אין אלו שתי דרכים אלטרנטיביות, כאלו יש משפחה הבוגרת אך ויש משפחה הבוגרת אחרת, כי אם שני מרכיבים מהותיים של חי המשפחות قولן. חי הנישואין אכן נעים בין שני קטבים אלו. לעומתם יש בהם מידע אהבתני ונשматי שאינו מותנה בתנאים, ויש בהם מידע של סידור החיים המשותפים באופן חזוי. בני זוג שהקשרים ביניהם מצויים במשבר נוטים יותר אל הצד המשפטי עד יעד עبور זעם, ובני זוג שאהבה, שלום ורעות שוררים ביניהם אינם זוקקים להיבט המשפטי כי אם חיים באהבה גדולה; אך לעומתם שני המרכיבים קיימים. טענות גדולה תהיה להעלים עין משני הצדדים. טענות גדולה היא לצפות כי כל הימים כולם יהיו רוחניים עונגים, שמחה ואהבה. מדובר במקרה שהוא ניתן לעמוד. בני זוג המתאפסים כי יזכו

גדר ערוות, אלה מוצא קדושה" (ולקארבה כ"ה, ז). בני הזוג מתהווים בתקופת האירוסין ומטעיים בהם את היסוד הטהור והעלין של הקשר ביניהם. הם יזדקקו לו לאורך ימי הנישואין. יסוד זה יהיה להכרתם בכל עת ובכל שעה בה יעסקו בעניינים הנוגעים לביתם. בתקופה מאוחרת יותר תלמד אותם האגדה כי לכשוכו איש ואישה - שכינה בינהם, והם מהווים מעון לשכינה. תורת הסוד תלמד אותם כי גם במעשה החיווג שביניהם יש יסודות עליונים של קדש ושל טוהר, והדברים מעצבים הן את חייהם המעשיים והן את מזועתם.

חסד הנערומים אינו עוסק רק בהכנתם ריבונו של עולם וקדושתו למערכת היחסים, כי אם גם במקום בו הם עצם מתחברים. ימי האירוסין מטעמים בבני הזוג את יסוד האהבה שביניהם. לפיכך, זו גם ההזדמנות לעסוק בبنית עולם התחברות האהבתית. קודם לאירוסיהם לא דיברו על האינטימיות. עתה הם בונים אותה. לא ניתן לבואليل הכלולות בהופעה פתאומית. דבר הדדי הוא המרכז הטוב ביותר למפגש הייחודי המתරחש לאחר הנישואין. מפגש זה טעון וככד, שכן יש בו שניי פתאומי - מדובר שהיה אסור לחлотין ואף לא התקרכו אליו, לעניין שהוא מצווה נעימה לקיום. המשנה מלמדת כי ביהודה היו מיעדים את החתן ואת הכללה כדי שלבם יהיה מוכן האחד לקריאת השני (כתובות יב ע"א). אין לנו נוהגים מנהג יהודת, אך אנו לומדים ממנהם את הכוון הכללי: יש צורך בהכנה, וזה נעשית בתקופת האירוסין.

האירוסין כמעמד הר סיני

ספר שיר השירים מבטא את תולדות האומה הישראלית מצד הפנימי-האלוקי, ובשל כך קודש קדשים הוא. ההיסטוריה יכולה מתוארת כהתגלכות הדוד והדרעה, והקשר המיוחד שבין כניסה ישראל לאלוקה מתואר בשיר אהבה ייחודי. בשעה שבה המgilה לתאר את אחד משייאי התאחדות בינהם, היא מספרת על הנישואין:

צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה,
בעטרה שעטירה לו אמרו ביום
חתונתו וביום שמחת לבו.

(שיר השירים ג, יא)

ובלבך שלא תינsha לעשו. טוב היה לה לבנות בית בישראל, גם אם הוא מועד להקמת בית ישראל בלבד, ולא לחוויות פנימיות עם יעקב. זו הזרה המבוססת את הקשר שבין איש ואשתו על היסוד הפרקטני-מעשי ועל החובה להקים בית ולהמשיך את המצוות הישראלית. לעומת זאת, רחל נישאה על יסודות האהבה, ואף שעבד בה יעקב ארבע-עשרה שנה - היו הן בעיניו "כימים אחדים באhabitו אותה". ברם, בשעה שכיסו עננים את פני התחברות בינהם התגלו משבר נורא, והכתוב מעיד עליו במפורש: "ויהר אף יעקב בך, ויאמר - התחת אלוקים אנוכי, אשר מנע מך פרי בטן" (בראשית ל, ב). אף כאן יש לבאר את הדברים ממשר, ולא חס וחלילה לנתק, ואת חرون-האף כרגעיו ולא כמושלתו; אך דרך המשבר וחرون-האף אנו יכולים לחושף את חסרונות בנין המשפטה על יסודות האהבה והרומנטיקה הפנימיים שבין גודלי אומה אלה.

ההילכה במדבר היא תקופה שבה בני הזוג אינם חיים בשני הקטבים גם יחד, כי אם בקטוב אחד בלבד. כמעט שלא נוצרה כל מחוייבות בין בני הזוג. אין הבעל מעניק לאשתו את מה שהוא יכול להעניק לה, ובוודאי שאין האישה חייבת בחובות הנוגאים בקשרים שבין בני זוג נשואים. הדבר הוא המקום בו התחברות נעשית ללא ביטוי של הצדדים המעשיים של הנישואין. אלה הם ימי האירוסין, המבוססים את הקשר על יסוד מופשט ועלאי, כימי ההליכה במדבר.

"חסד נערים"

ההיבט השני של המדבר הוא מה שכן יש בו. הביטוי הנבואי המופלא "חסד נערים" הוא טיבם של האירוסין: מול חוסר השימוש וחוסר המחויבות, זהה תקופה מיוחדת, בה הקשר בין בני הזוג הוא נפשי בלבד. העובדה שאין צדדים מעשיים לחברת בני הזוג להתמקדש בשני עניינים מרכזים.

ראשון שבעניינים אלו הוא הקדשה והטהרה. ציינו לעיל את נוסח ברכת האירוסין, הממתק את תשומת הלב בעובדה כי מזוכר בדבר-מה שהוא לעילא לעילא מן החיים, ושירק לתחום הקדשה. אין הקמת בית בישראל כרוכה במימוש רומן אהבים בלבד, כי אם נוגעת ביסוד היצירה והקדשה העלונה - "יכל מקום שאתה מוצא בו

מדובר בדבר ה' העומד לעצמו, ואין קיומו מותנה בפרשת שכר ועונש. הנאמנות ההודית של הקב"ה וכנסת ישראל נאמרה כתוכנתו של המעדן:

וְעַתָּה, אִם שְׁמֹעַ תִּשְׁמַעْ בְּקָלִי וְשִׁמְרָתָם אֶת בְּרִיתִי – וְהִיִּתְם לֵי סְגָלָה
מִבְּלֵי הָעָםִים כִּי לֵי בְּלֵי הָאָרֶץ. וְאַתֶּם תִּהְיוּ לֵי מִמְלָכָת כְּהָנִים גּוֹי קָדוֹש...

(שמות יט, ה-ו)

اللוחות הם פרט בברית זאת. בראשם עומדת ההכרה העקרונית - המבוא המלמד על היהות הקב"ה אלוקי ישראל, וההתיחסות העקרונית שלא יהיה לנו אלהים אחרים על פניו. מכאן ואילך מפורחות מצוות: אי-נשיאות שמו לשווה, שבת, כיבוד אב ואם ודיברות נוספות העוסקים במצבות שבין האדם לחברו.

באו האירוסין למד על מעמד הר סיני, ונמצאו למדים. הם נמצאו למדים כי אחד מתכליות תקופת האירוסין הוא תכנון התוכניות הבודדות האידיאליות. אלו ימים בהם אין מדובר עוד בעבותה המימוש, ואין צורך כלל לדבר על "מה יקרה אם זה לא יצא". ימים אלו הם ימים של כריתת ברית הדדית, שבמסגרתה מפורחות התוכניות המשותפות. בראשם עומדת ברית נצח, בה מבטיח כל אחד מבני הזוג שלא יהיה לו מישחו אחר שירותו עמו ברית קדושה זו. מכאן ואילך הם מושרטים את תוכניות הבית המשותפה. תוכניות אלה כוללות את הבית הרוחני ואת הבית הפיזי כאחד. ביחיד בונים בני הזוג את עולם העתידי, ומתחביבים זה לזו כי כל אשר יארע - יתרחש בתוך הבית פנימה. שניהם מסכימים ביניהם על דרכיהם להתקדמות מתמדת, להתמודדות עם אתגרי החיים ועם המערכות הסובבות אותם. הם מתכוונים כיצד ישמרו על עצמאותם יחד עם כיבוד אב ואם, כיצד יהיה ביהם פתחה לרוחה והיה עניים בני ביהם, יחד עם שמירת הגרעין הפנימי של ההתקשרות ביניהם ותקפדה על Ai-ቤאת ו/or אל הקודש.

למעלה מזו, מדרכי התגלות ה' לכנסת ישראל הם למדים כי לאחר האירוסין בא ישראל. תורה של בניית המשכן ובקביעת מקום בו יתמסד הקשר הנצחי ביניהם. אף זה חילק בלתי-נפרד מהקמת בית בישראל, ובוני הזוג מושרטים אותו ביחד בימי אירוסיהם. בכך הוא שאין להשתעבד לכך, ונכון הוא כי לעולם קודם התוכן הפנימי המהותי ומות יומת" (שמות כ"א, יב), כי אם כצוי מוחלט - "לא תרצה" (שמות כ, יב).

כשביקשו חז"ל את הנמשל ליום חתונתו, העלו כאחת האפשרויות את יום האירוסין:

"בַּיּוֹם חֲתֹנוֹתְךָ – בְּסִינִי; "בַּיּוֹם שְׁמַחַת לְבָוָךְ" – בִּירוּשָׁלָם. (שמות ר'כה נ"ב, ח)

אין כל קושי לבאר מפני מה רואו חז"ל במעמד הר סיני את האירוסין. ביום בו ניתנת תורה לישראל נכרתת הברית להתמשח. הדבר אכן המקום בו מתחמשת הברית, ואין היא יכולה להגיע בו לידי מיצוי מלא. הדבר הוא רק המקום בו נכרתת הברית.

הברית אינה מתחמשת במדבר, בראש ובראשונה בשל העובדה שחלק ניכר ממצוות התורה הן מצוות התלויות בארץ. אין הכוונה לסדר ורעים בלבד, כי אם לכל חלק בתורה. לא ניתן לקיים במדבר חלק ניכר מהמצוות על פרטיהם, סדר נזיקין תלוי במינוי השופטים "בְּכָל שָׁעֵרֶיךְ" (דברים ט"ז, ח), ועוד ועוד. בום, המכשול אינו טכני בלבד, אלא משקף סיבה מהותית: אין הדבר מקומו של עם. התורה עצמה מלמדת בספר דברים כי הפיכתנו לעם חניכת הארץ. דברי התורה - "ז'ידבר משה והכהנים הלוויים אל כל ישראל לאמר, הסכת ושמע ישראל - היום הזה נהיית לעם לך אלוקיך" (דברים כ"ז, ט), מלמדים כי הייתנו לעם הוא אירוע המתחולל על רקע מעמד הר גורזים והר עיבר. ללא מקום של קבוע ולא חיבור אל הארץ, לא ניתן לקיים במלואה תורה כלל-ישראלית. הטוענים כי תורה ניתנה במדבר כדי ללמד שאין היא קשורה במקום, אינם מודגשים את העובדה שהיותנו לעם ותחללה דזוקה עם הכניסה לארץ. זו גם הסיבה לכך שהנטרות היו לה' אלוקינו עד בואנו אל הארץ, וזאת הסיבה לכך שהערבות ההדרית לא הchallenge קודם חווינו את הירדן.

מעמד הר סיני, אפוא, הוא המעדן בו נכרתת הברית על העתיד. עם המעדן נקבע כי זה יהיה יעוד האומה, ובדרך זו מתחמש ההוויה המיוונית של יהשי הקב"ה עם כניסה לתורה היא שטר האירוסין, בו כתוב מה טיב הדרך המשותפת של כניסה לישראל והקב"ה. בלוחות הברית לא רשומות סנקציות, ולא עולה בהם האפשרות כי דברים לא יקוימו. אין הם מנוסחים בנוסח המעשי של משפטיים - "מכה איש ומות יומת" (שמות כ"א, יב), כי אם כצוי מוחלט - "לא תרצה" (שמות כ, יב).

הווג עם הקב"ה בקשרים רבים - הן במישור השכלי, הן במישור הקיומי והן במישור המعاش.

מה לומדים בני זוג בדבריה ראשית דבר - לא זו השאלה החשובה. עצם הלימוד הוא החשוב. אנו מקדימים ללימוד תורה את הברכה "על דברי תורה" או "לעסוק בדברי תורה", כדי ללמד שעיקר העקרונות הוא העסוק בתורה. בני זוג העוסקים בתורה בונים את הקשר שכיניהם על יסוד תורני, שהוא שורש ומציאות כוללה.

טוב כמובן ליהיד מקום לתוכן המתאים.طبعו הוא כי ילמדו דברים הנוגעים לבניין הבית - בין אם מדובר בתלמוד תורה בתחום המידות (פסקאות רבות בספר עין-אייה מתאימות לכך), ובין אם מדובר בעניינים אחרים, שהרי אין אדם לומד תורה אלא במקום שבו חפץ (ע"ז ט' ע"א). מקום מיוחד לעצםם קובעים דברי חז"ל. דברים אלו הם מועט המחזיק את המרובה, שכן אמנותם של חז"ל היא בכיטוי רעינות ארוכים במילומות קצרות ובסיפורים על גודלי התנאים והאמוראים. לימוד דבריהם מחייב את בני הזוג לפענה את שביקשו חז"ל לומר, ודברים שהם מדברים אחד עם השני - דברי תורה הם, המלודים עם דברי חכמיינו, ויהד יוצרים "תורה דיליהון" (ע"פ קידושין לב ע"ב). ניתן למצוא ריבתו דברי חז"ל על ביתו של אדם בספר ליקוטי האגדה למיניהם, כגון ספר-האגודה, ודריכם לעלות מן המדבר אל נחלת הארץ. גם לימוד סיפוריו חז"ל על הדרכים בהן התהלו חכמים עם נשותיהם הוא בסיס לדיבור עמוק על הקשר של תורה שייכנה בבית החדש.

שרי בפירודא

יסוד הגסירה הוא יסוד הנישואין בישראל. בשעה שברא הקב"ה את האדם - לא לבדו בראו, כי אם ביחד עם חווה:

"ותשת עלי כפכה" – אמר רבי ירמיה בן אלעזר: בשעה שברא הקב"ה את adam הראשון, אנדרוגינוס בראו. הרא הוא דכתיב: "זכר ונקבה בראם". אמר רבי שמואל בר נחמן: בשעה שברא הקב"ה את adam

לבניין המסוגרתי; ברם אף השותפות בבניין הבית חיונית היא, והוא חלק בלתי-נפרד מימי האירוסין המשותפים. טוב יהיה כי יירבו לעסוק בסוגיות אלה ובבנייה הבית, בלי לפגוע בחתקומות האישית של כל אחד, כאמור לכאן.

וממדבר מתנה

מקום נתינה התורה לישראל - המדבר - מלמד דברים רבים על מהות נתינת התורה. חז"ל למדו מקום זה על המידות הראוות למקבל התורה:

מאי דכתיב "וממדבר מתנה, וממתנה נחליאל, ומנהליאל במוות, ובמוות הגיא"? אמר ליה: אם אדם משיס עצמו במדבר זה שהכל דשין בו – תורה ניתנה לו במתנה. וכיון שנייתה לו במתנה – נחלו אל, שנאמר: "וממתנה נחליאל". וכיון שנחלו אל – עולה לגדולה, שנאמר: "ומנהליאל במוות". ואם מגיס לבו – הקדוש ברוך הוא משפilio, שנאמר: "ומבמות הגיא". ואם חורר בו – הקדוש ברוך הוא מגביהו, שנאמר: "כל גיא ינשא".

המידות הן תנאי הכרחי לקבלת התורה. מידות אלה הן תנאי הכרחי לבניית הנישואין. אלו יסודות שבני הזוג עוד למדו - לעולם קודמת בניית הבית על בסיס מידות טובות לכל עניין אחר. אין דבר חשוב ממידות. המידות - כשהן כן הן: תפירות למידותיו של כל אחד, והוא מתאים אותן לעצמו. בעיקר חשובה היא מידת הענווה, ויכולת ההתנסות הפנימית כדי להוות מקום לבן-הזוג להיכנס אף הוא.

על בסיס המידות, טוב כי בימי האירוסין יבנו בני הזוג את הקומה העומדת מעל המידות - תלמוד תורה. טוב כי ישבו בני הזוג אל המשמעות המלאה של ימי המדבר, ואף הם יקבלו תורה. אהבת הנערים שבין שניהם לא תהיה הייחודה הממלאת את חלל אויר העולם, כי אם צירוף אהבת ה' לאחבותם האחד את השני. דרכיהם רכובות אהבת ה', ומיוחדת שבהן היא לימוד תורה משותף, הקשור את בני

מנוג ישראל' לחתונתו ביום החופה מלמד על כך. חתן וכלה - נמלים כל עוננותיהם, והם באים לחופת טהורם וישראלם. יום החופה איתן יום קסם המחולל מהפכה פנימית. המרפא לבנותו לעצמו את עולמו הרוחני רק ביום החופה דומה לאומר 'אחותא ואשוב', שאין מספיקים ביזו לתיקן את כל שביקש ביום החותנו. לעומתו, המבין כי צום יום החופה ביטוי הוא לתהילך ארוך המתחלל באזם, וכל תקופת האירוסין הנהוגה בימינו היא כעין חדש אלל ארוך, בו מואר אור התשובה הפנימית - מעצים את עצמו לקראת יום שמחת לב.

בשעה ששמים בני הזוג אל מול עיניהם את המשימה להגיע לחופתם כפרי ביכוריהם וב עצמה הגדולה ביותר שהם יכולים לבוא עמה, הם מקדישים את התקופה שללה להשלה מת בנין עצמו, לתקין מידותיהם ולהעצמת עולם הרוחני והנפשי. אם לומד בעל במקומו תורה - הרי הוא מתרכו בלימדו ואין מזניחו, ושב לתלמודו מיד לאחר סיום הזמן בו שהוא עם אrosisתו ובנה עמה חזיו את עולם; אם לא יכח לחקים את ביתו מכון תורני - הוא תר אחר זרכיהם רבות למצות את כל שאפשר בבניין עצמו, בין בשעה שהוא עוסק בעיסוקיו ובין בזמנים שבינתיים, בהם הוא בא אל היישיבה או אל המכינה וממשיר עצמו לקראת נישואין. כמו כן אrosisתו: בין אם היא קשורה למקום לימוד תורה ובין אם לאו, היא מבסת את עצמה ואת עולמה הרוחני כמו גם מידותי לקראת בניינם שלם.

ואהשתיך לו לעולם

ימי האירוסין משפיעים על החיים כולם בשני מישורי התייחסות. ראשון שבהם הוא העובדה שזוג הבונה את חייו באירוסין עמוקים מוקדם לאור יום ושנים מאירוסין אלה. מדובר אמנם בתקופת חיים קצובה, המקבילה לימי הנערות של המקרא, אולם ימי נערות אלו משפיעים לאורך ימים ושנים. את בניין הבית הם התחילו בקשר ונשתי רוחני, ופרק הזמן זה מותיר משקע עמוק המחולל את קשרי החיים כולם. לאורך ימים ושנים הם לומדים כי אין בitem החברת אורתיות קטנה, בה כל אחד מושך לכיוונו ומנצל את הבית לחיים על פי דרכו, כי אם יציריה

הראשון - דו פרצופים בראשו, ונstroו ועשאו גביים, גב לכאן וגב לכאן...
(בראשית-רבה ח/ה)

רק לאחר שנבראו כאחד, ניסר אותם הקב"ה זה מזו. לפיכך עולה השאלה: מה טעם בראש ריבונו של עולם את האדם מחוכר אם בקש לנstroו, ומה טעם ציווה עליו למצוא את חיבורו לאחר שניסרו?

פנימ רבות למדרש זה. אכן הפינה לפנים אלו היא הקביעה כי על האדם לחזור אחר אבדתו (קדושין ב ע"ב). אין הנישואין באים מלאיהם, ואין הם מתחמשים ללא חיפושן. לא יגעה ומצאת - אל תאמין. הנישואין הם פרי عمل חיפוש ומאץ הדדי. אין האדם נולד עם יזוגו כי אם ננסר ממנו, והוא תר אחר דרך דרכו השליםנו. כל אחד מבני הזוג יודע כי הוא חסר מבצעי השני, והוא מפנה חל בתוכו כדי שיוכל בן-הזוג השני למצוא בו מקום ולהשלימו. כיוון שיזועים השניים שכל אחד חסר מבצעי השני, הרי שזועקה תחושת חסרון ההידית היא המקשרת ביניהם. יודע כל אחד שאין הוא יכול לעמוד לעצמו, יודע כי כדי שימצא השני דרך לעוזר לו - הוא חייב להכין עצמו להתקשרות זו, וכך הם נקשרים בעבותות אהבה ובדרבי החיבת. הדבר גם מחזק את יכולת פינוי החלל: אין הם כאוטנים שאין הקב"ה יכול לשחות במחיצתם כביבול (סוטה ה ע"א), כי אם כמים הזרמים ממוקם גבוה למקום נמוך, ומתוירם את המקום הגבוה שבאיישות למפגש עם הזיווג. לא לחינם מצאו האבות את זוגם על הבאר.

פנ נוסף והשוב של מדורש זה הוא השלב בו מוצאים בני הזוג את עצםם מנוסרים האחד מהשני. אין לראות זמן זה כמיועד אך ורק למציאת בן-הזוג. חלק בלתי-נפרד מפרי הנסירה ורועל בחשיבות ההשלמה העצמית וההכנה לקראת יום החופה. מטרת כל אחד מבני הזוג היא להביא את עצמו ליום זה בשל הכל האפשר. טעות נפוצה נהגים המאורים אשר סוברים כי יתפנו לבניין עצםם לאחר הנישואין, והם משעבדים את תקופת האירוסין כולה להכנה לקראת החותנה. בד בבד עם הבנות היוניות אלה, עם קישור החלומות וההילכה במדבר - ידע כל אחד מהם כי הוא צריך לעשות גם לבתו, במשמעות הפרטית של בית זה.

משותפת ומחודשת, בה שותף ריבונו של עולם המקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין, והוא מבססת על קשר הנשמות הפנימי שביניהם. עומק זה מורה את דרכם בכל צדיהם ומרקש את החיים כולם בקדושת הנישואין.

מישור שני הוא ההפקעה של האירוסין מן האירוע החד-פערני אל המחווריות ה临时ית. האירוסין אינם שוקעים בעבר, כי אם מתחללים פעמים רבות בחיה הווה, בשעה שבה רבינו מאיר לברר את תוכנה הפנימי של מצות הנזיה וטהרת המשפחה, ביאר זאת כך:

תניא, היה רבינו מאיר אומר: מפני מה אמרה תורה נdra לשבעה? מפני שריגל בה וקץ בה, אמרה תורה – תהא טמאה שבעה ימים, כדי שתהא חביבה על בעלہ בשעת כניסה לחופה.

האירוסין הופכים לחלק בלתי-נפרד מהי הוווגיות. בית בישראל נע מקוטב הנישואין לקוטב האירוסין באופן מתמיד, ואוחזו בזה ו אף מהו אינו מניח את ידו. יש בבית זה מטההר ההליכה במדבר והתקשרות הנשניתת המתהדרשת, ויש בכיתה זה חיים טבעיים בדורך כל הארץ. תנועה יהודית זו מרים את החיים הוווגיים למדרגה אלוקית, ובברשת בכל עת על המרחב בו מתנהל הקשר שבין האיש ואשתו. את שלמדו בני הוווג על עצם קודם נישואיהם, הם הופכים לאוצר של התרענות מתמדת בחיי הנישואין, וממשיכים לחיות באופן מתמיד. האירוסין לעולם מעניקים לבית היהודי את ייחודה ואת עצמותו, את קדשו ואת האהבה והדולה שבן, ושומרים על כך שלא יהיה בית זה שחוק כי אם מתעורר בחביבות מתמדת.

התקופה שבין אירוסין לנישואין צריכה לפחות חלק ממאלך חיים כולל. קרניים ימי האירוסין והופכים לחיות הבניין עד עז, ויחד זוכים בני הוווג לבנות את בית ישראל.